

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Marta Romańska

Protokolant Justyna Kosińska

w sprawie z powództwa W. sp. z o.o. w W.
przeciwko F. w N. (Cypr)
o ochronę praw autorskich i pokrewnych w postępowaniu grupowym,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 18 września 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 listopada 2013 r.

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego
orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wydał w dniu 24 lipca 2013 roku postanowienie o rozpoznaniu w postępowaniu grupowym sprawy wytoczonej przez W. sp. z o.o., jako reprezentanta grupy składającej się z następujących podmiotów: [...] oraz W. sp. z o.o. Powództwo skierowane przeciwko F. w N. (Cypr), administratorowi serwisu c.pl, obejmowało żądania zaniechania naruszania majątkowych praw autorskich członków grupy przez zakazanie stronie pozwanej stosowania, w ramach serwisu c.pl, systemu wymiany plików zdefiniowanego bliżej w pozwie, który powoduje lub prowadzi do naruszenia majątkowych praw autorskich członków grupy do utworów wskazanych w załączniku do pozwu oraz nakazanie pozwanej spółce działań wskazanych w punkcie 2 i 3 petitum pozwu. Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanego o zobowiązanie powoda do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.

W ocenie Sądu pierwszej instancji zostały spełnione wszystkie przesłanki dopuszczalności rozpoznania pozwu w postępowaniu grupowym sformułowane w kodeksie postępowania cywilnego oraz w ustawie z dnia 17 grudnia 2009 roku o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. 2010, Nr 7, poz.44-dalej u.d.p.g.).

Po rozpoznaniu zażalenia strony pozwanej, Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 27 listopada 2013 roku uchylił punkt I postanowienia Sądu Okręgowego i odrzucił pozew. Uchylił także punkt II i umorzył postępowanie w przedmiocie wniosku pozwanego o zobowiązanie powoda do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.

Sąd drugiej instancji wskazał, że stosownie do art. 6 ust. 2 u.d.p.g., do pozwu, który powinien odpowiadać warunkom opisanym w ustępie pierwszym tego przepisu, należy dołączyć oświadczenia członków grupy o przystąpieniu do grupy i wyrażeniu zgody co do osoby reprezentanta grupy oraz umowę reprezentanta grupy z pełnomocnikiem, określającą sposób wynagrodzenia pełnomocnika. Oświadczenie to powinno, zdaniem Sądu, zawierać wszystkie obligatoryjne elementy pozwu, a nadto okoliczności świadczące o tym, że zgłoszone roszczenie

jest roszczeniem, o którym mowa w art. 1 u.d.p.g., wykazującym związek faktyczny z roszczeniami pozostałych członków grupy. Zgodnie z art. 12 u.d.p.g., w oświadczeniu o przystąpieniu do grupy uprawniony powinien określić swoje żądanie, wskazać okoliczności uzasadniające żądanie, a także przynależność do grupy oraz przedstawić dowody. Tych wymogów nie spełniają oświadczenia członków grupy dołączone do pozwu, albowiem zawierają jedynie sformułowanie, iż żądania poszczególnych osób są takie, jak roszczenia powoda wskazane w pozwie, a okoliczności uzasadniające żądanie członka grupy, okoliczności uzasadniające przynależność do grupy oraz dowody zostały przedstawione w pozwie. Sąd Apelacyjny podniósł, że oświadczenia te są datowane na październik 2012 roku, zaś pozew został złożony w dniu 15 listopada 2012 roku, co oznacza, że nie istniał w dacie składania przez członków grupy oświadczeń dołączonych do pozwu. Oświadczenia członków grupy mają więc charakter blankietowy. Brak wskazanych przez Sąd elementów, wynikających z art.12 u.d.p.g. dyskwalifikował te oświadczenia, oznaczał niedopuszczalność rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym i prowadził do odrzucenia pozwu na podstawie art. 10 ust. 1 u.d.p.g.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie art. 12, art. 6 ust. 1 i 2, art. 10 ust.1 w związku z art.6 ust. 1 i 2 oraz art. 1 ust.1 u.d.p.g. oraz naruszenie art. 10 ust. 1 u.d.p.g. w związku z art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 6 ust.2 w związku z art. 24 ust. 1 u.d.p.g. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z unormowaniami u.d.p.g., objęcie określonej osoby fizycznej lub prawnej skutkami postępowania grupowego wymaga jednoznacznego wyrażenia przez tę osobę woli przystąpienia do grupy, co pozostaje w zgodzie z podstawową dla postępowania cywilnego zasadą dyspozycyjności. Zainteresowane podmioty mogą wyrazić wolę wzięcia udziału w postępowaniu grupowym w dwojaki sposób.

Po pierwsze - mogą wejść w skład tak zwanej grupy inicjującej, na rzecz której reprezentant grupy wnosi pozew z wnioskiem o jego rozpoznanie w postępowaniu grupowym. Liczebność tej grupy, charakter dochodzonych przez

członków grupy inicjatywnej roszczeń, okoliczności faktyczne i wnioski dowodowe uzasadniające te roszczenia, a także – w przypadku dochodzenia roszczeń pieniężnych – ich ujednoczenie, ma znaczenie dla oceny przez sąd dopuszczalności postępowania grupowego (art. 1 ust. 1 w związku z art. 2 ust. 1 w związku z art.10 ust. 1 u.d.p.g.).

Po drugie - osoby zainteresowane mogą przystąpić do postępowania grupowego już po wydaniu przez sąd, na podstawie art. 10 ust. 1, postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym i zarządzeniu publicznego ogłoszenia o jego wszczęciu (art.11 u.d.p.g.).

Przedstawiony mechanizm uczestnictwa w grupie odpowiada dwuetapowej strukturze postępowania grupowego, na którą składa się postępowanie w przedmiocie dopuszczalności postępowania grupowego, zakończone wydaniem przez sąd postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym (art.10 ust.1 u.d.p.g.) oraz „właściwe” postępowanie grupowe, obejmujące ostateczne ustalenie składu grupy (art. 17 u.d.p.g.) i merytoryczne orzekanie o zasadności powództwa.

W każdej ze wskazanych wyżej sytuacji istnieje obowiązek złożenia przez członka grupy pisemnego oświadczenia o przystąpieniu do niej, ale znaczenie procesowe tych oświadczeń jest odmienne.

W pierwszej sytuacji, skład grupy inicjującej postępowanie grupowe, na rzecz których reprezentant składa pozew i wszczyna postępowanie grupowe, kształtuje się poza postępowaniem sądowym. Kwestie dotyczące wewnętrznej organizacji tego zespołu osób nie są regulowane przepisami u.d.p.g. Podmioty te, współdziałając ze sobą, samodzielnie ustalają treść pozwu, w tym treść zgłoszonych roszczeń, okoliczności je uzasadniających oraz wniosków dowodowych, a także dokonują wyboru reprezentanta grupy.

Wniesiony przez reprezentanta grupy pozew powinien zawierać sprecyzowane żądanie, uzasadniające je okoliczności faktyczne (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 u.d.p.g.), dowody na ich poparcie (art. 126 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 u.d.p.g.), a także twierdzenia wskazujące na

jednorodność dochodzonych roszczeń, tożsamość podstawy faktycznej oraz wymaganą liczebność grupy (art. 6 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 1 ust. 1 u.d.p.g.).

Art. 6 ust. 2 u.d.p.g. przewiduje, że do pozwu należy dołączyć oświadczenia członków grupy o przystąpieniu do grupy i wyrażeniu zgody co do osoby reprezentanta grupy. Oświadczenia te stanowią wyraz woli sądowego dochodzenia roszczeń wskazanych w pozwie w drodze postępowania grupowego, identyfikują członków grupy inicjującej postępowanie wobec sądu oraz umożliwiają ocenę, czy został spełniony warunek dostatecznej liczby podmiotów tworzących grupę (minimum 10 - por.art.1 ust. 1 u.d.p.g.). Oświadczenia te nie są - samodzielną i niezależną od pozwu - podstawą ustalenia przez sąd przedmiotu i dopuszczalności postępowania grupowego, albowiem z treści art. 6 ust. 1 u.d.p.g. wynika, że dane dotyczące roszczenia, jego podstawy faktycznej i dowodów oraz informacje niezbędne w świetle art.1 ust. 1 i 2 u.d.p.g. muszą znaleźć się w pozwie, uzgodnionym wspólnie przez wszystkich członków grupy inicjującej, składających następnie oświadczenia dołączone do pozwu na podstawie art. 6 ust. 2. Wszelkie skutki materialnoprawne i procesowe wytoczenia powództwa grupowego powstają w dacie wniesienia pozwu z załącznikami, stąd nie ma znaczenia, wbrew stanowisku Sądu drugiej instancji, data widniejąca na oświadczeniu, dołączonym następnie do pozwu.

Odmienne kształtuje się natomiast kwestia znaczenia, funkcji i skutków procesowych oświadczenia składanego przez zainteresowane podmioty po wydaniu przez sąd na podstawie art.10 ust. 1 u.d.p.g, postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym i zarządzeniu publicznego ogłoszenia o jego wszczęciu (art.11 u.d.p.g.).

W ogłoszeniu tym zamieszcza się, między innymi, informacje o możliwości przystąpienia do grupy przez osoby, których roszczenia mogą być objęte powództwem grupowym, poprzez złożenie reprezentantowi grupy, w oznaczonym przez sąd terminie, nie krótszym niż jeden, a nie dłuższym niż trzy miesiące od daty ogłoszenia, pisemnego oświadczenia o przystąpieniu do grupy (por. art.11 ust.2 pkt 3 u.d.p.g.).

Następujący po tym przepisie ustawy art. 12 u.d.p.g. przewiduje w zdaniu pierwszym, że w oświadczeniu o przystąpieniu do grupy uprawniony powinien określić swe żądanie, wskazać okoliczności uzasadniające to żądanie, okoliczności uzasadniające przynależność do grupy oraz przedstawić dowody. Z usytuowania art. 12 wynika, że oświadczenia te składają osoby, które nie uczestniczyły w przygotowaniu pozwu zbiorowego, lecz po powzięciu o nim wiedzy z ogłoszenia lub innych źródeł, chcą przyłączyć się do grupy i uzyskać ochronę prawną swojego roszczenia w ramach postępowania grupowego. Oświadczenie to stanowi autonomiczny i niezależny od pozwu grupowego, wyraz woli uczestniczenia określonej osoby w postępowaniu grupowym, stąd musi zawierać wskazane w art. 12 u.d.p.g. elementy składowe, pozwalające na dokonanie oceny, czy roszczenie pretendenta do uczestnictwa w grupie, może być objęte tym postępowaniem. Oświadczenie to jest składane nie sądowi, lecz powodowi (reprezentantowi grupy). Reprezentant grupy sporządza i przedstawia sądowi wykaz tych osób, z dołączonymi oświadczeniami. Sąd doręcza następnie ten wykaz pozwanemu (art.12 zdanie 2 i 3 u.d.p.g.).

Procesowe skutki oświadczenia o przystąpieniu do grupy, o którym mowa w art.12, następują więc w innym momencie niż skutki wniesienia pozwu grupowego. Z chwilą przedstawienia przez powoda sądowi oświadczeń i wykazu osób, które przystąpiły do grupy, powstaje stan sprawy w toku między tymi osobami a pozwanym co do roszczenia objętego postępowaniem grupowym (art. 13 ust. 1 w zw. z art. 12 zd. 2 u.d.p.g.), a nadto w tej chwili dochodzi do przerwy biegu przedawnienia roszczeń osób przystępujących do grupy (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Przeprowadzone wyżej rozważania prowadzą do konkluzji, że w świetle art. 6 ust. 1 i 2 u.d.p.g., w dołączonych do pozwu oświadczeniach członków grupy inicjującej postępowanie, nie jest konieczne zamieszczenie elementów, o których mowa w art. 12 zdanie 1 u.d.p.g. Treść oświadczeń dołączonych do pozwu w powiązaniu z treścią pozwu musi jednak jednoznacznie wyrażać wolę przystąpienia członka grupy inicjatywnej do grupy i zgodę na osobę jej reprezentanta wnoszącego pozew, identyfikować członków grupy i treść oraz podstawę roszczeń. Jest dopuszczalne posłużenie się w tych oświadczeniach odesłaniem do pozwu w zakresie wskazania żądań, okoliczności uzasadniających

żądanie, okoliczności uzasadniających przynależność do grupy, a także środków dowodowych, byleby tylko treść pozwu wraz z treścią oświadczeń dołączonych do pozwu umożliwiła sądowi ocenę dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym. Sformułowany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 12 u.d.p.g. przez jego błędną wykładnię i w rezultacie niewłaściwe zastosowanie przy ocenie prawidłowości oświadczeń dołączonych do pozwu jest więc uzasadniony.

Nie jest także trafny pogląd Sądu Apelacyjnego, że oświadczenia dołączone do pozwu, pochodzące od członków grupy inicjatywnej, muszą zawierać wszystkie obligatoryjne elementy pozwu oraz dodatkowo oświadczenie o istnieniu okoliczności uzasadniających rozpoznanie zgłoszonego żądania w postępowaniu grupowym. Zasadny jest z tej przyczyny zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 i 2 u.d.p.g. przez jego błędną wykładnię, ponieważ z treści tych unormowań wynika, że to pozw, a nie dołączone do niego oświadczenia członków grupy inicjatywnej, powinien czynić zadość warunkom określonym w k.p.c., a nadto wskazywać okoliczności pozwalające na rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym. Jak to już akcentowano, oświadczenia dołączone do pozwu nie mają samodzielnego bytu i nie kształtują przedmiotu postępowania grupowego, lecz mają na celu identyfikację członków grupy inicjatywnej poprzez zademonstrowaną w nich wolę uczestniczenia w grupie reprezentowanej przez uzgodnioną osobę wnoszącą pozw. Trafny jest więc zarzut naruszenia art. 10 ust. 1 u.d.p.g. przez odrzucenie pozwu z przyczyn wskazanych przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Zanegowanie prawidłowości przeprowadzonej przez Sąd Apelacyjny wykładni art. 6 ust. 1 i 2 oraz art. 12 u.d.p.g. stanowi wystarczającą podstawę do uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Skoro Sąd Najwyższy nie podzielił poglądu Sądu drugiej instancji, że oświadczenia dołączone do pozwu miały treść niezgodną z przepisami u.d.p.g., a ponadto braki te skutkowały odrzuceniem pozwu, nie jest konieczne odniesienie się do zarzutu naruszenia art. 10 ust. 1 u.d.p.g. w związku z art. 130 §1 k.p.c.

w związku z art. 6 ust.2 w związku z art. 24 ust. 1 u.d.p.g. przez zaniechanie uprzedniego wezwania powoda, na podstawie art. 130 § 1 k.p.c., do poprawienia lub uzupełnienia treści oświadczeń dołączonych do pozwu, jeśli Sąd Apelacyjny uznał je za niekompletne.

Niemniej jednak można wskazać, że niedołączenie do pozwu grupowego oświadczeń członków grupy inicjatywnej o przystąpieniu do grupy (art. 6 ust. 2 u.d.p.g.) stanowi brak formalny pozwu, uniemożliwiający nadanie sprawie dalszego biegu i podlegający usunięciu na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 24 ust. 1 u.d.p.g.; uchybienie to nie stanowi natomiast bezpośredniej podstawy do odrzucenia pozwu; stanowisko to odnosi się także do uchybień w zakresie koniecznych elementów treści oświadczeń, jeżeli ich rzeczywiście występujący brak – przy uwzględnieniu treści pozwu – uniemożliwia nadanie sprawie biegu.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.

kc